

МАЛЫН ИНДЕКСЖҮҮЛСЭН ДААТГАЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор баталсан ““Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа”-ны 4.3.9-д “Давхар даатгалын тогтолцоог боловсронгуй болгоно” гэж, 7.3.22-т “Гамшгийн аюул, өртөнг, эмзэг байдлыг бууруулах, гамшгийн эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, даатгалын тогтолцоог боловсронгуй болгоно” гэж, 8.3.2-т “Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлд дасан зохицох, эрсдэлийг бууруулах чадавхыг бэхжүүлэх, хөдөө аж ахуйд даатгалын тогтолцоог боловсронгуй болгож, гэнэтийн эрсдэлээс учирч болох эдийн засгийн хохирол, эрсдэлийг бууруулна” гэж тус тус заасан.

Мөн Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны 21 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 3.3.4.9-д “Байгаль, цаг уурын эрсдэлээс хамгаалах хөдөө аж ахуйн даатгалын тогтолцоог сайжруулна” гэж заасан нь уг хуулийн төслийг боловсруулах үндэслэлийг бүрдүүлж байна.

Малчдын амьдралын баталгаа болсон мал сүргийг зуд болон бусад гэнэтийн эрсдэлээс хамгаалах зорилгоор Монгол Улсын Засгийн газар нь Дэлхийн банктэй хамтран Малын индексжүүлсэн даатгал /МИД/ төслийг анх 2005 оноос 2014 оны хооронд амжилттай хэрэгжүүлсний үр дүнд Улсын Их Хурлаас Малын индексжүүлсэн даатгалын тухай хуулийг 2014 онд баталсан. Тус хуулиар малын индексжүүлсэн даатгалын болон дотоодын давхар даатгалын үйл ажиллагааны эрх зүйн үндсийг тогтоож, индексжүүлсэн даатгалын эрсдэлийг хуваарилах, нөхөн төлбөр олгох, даатгуулагч малчны эрх ашгийг хамгаалахтай холбогдсон харилцааг зохицуулж ирсэн.

Малын индексжүүлсэн даатгалын тухай хуулийг дагаж мөрдөж эхэлснээс хойш нийт 10 жилийн хугацаанд давхардсан тоогоор нийт 267 мянган малчин өрхийн 59.4 сая толгой малыг даатгалд хамруулж, 65 гаруй мянган малчин өрхөд 26.1 тэрбум төгрөгийн нөхөн төлбөрийг олгосон хэдий ч тус даатгалд жилд дунджаар нийт малчин өрхийн 11-18 хувь л хамрагдаж, нийт малын 7-10 хувийг л даатгуулж байгаа нь төрөөс авч хэрэгжүүлж буй бодлогын зорилгыг хангахгүй байгаа тул хууль тогтоомжид тодорхой өөрчлөлт, шинэчлэлтийг хийх шаардлагатай байна. Иймд, Малын индексжүүлсэн даатгалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг дараах ерөнхий шинэчлэлүүдийг агуулсан байхаар төлөвлөн боловсрууллаа. Үүнд:

1. Уур амьсгалын өөрчлөлт, зудын гамшигт үзэгдэл нэмэгдэхийн хэрээр нөхөн төлбөр олгох босго үзүүлэлтийг хуулиар хатуу тогтоож өгсөн байгааг шинэчилж, мэргэжлийн актуарчдын тооцоололд үндэслэн гурван жил тутам уяан хатан баталж, тогтоодог зохицуулалтыг нэвтрүүлэх;

2.Үргэлжлэн бий болох зудын хүнд нөхцөлийг даван туулах хүрээнд даатгуулагч малчин болон даатгалын компани хооронд байгуулсан тухайн жилийн гэрээний дүнг үндэслэн нөхөн төлбөрийн тодорхой хэмжээг нэг удаа урьдчилсан байдлаар олгох;

3.Малчдын даатгалд хандах итгэл үнэмшлийг сайжруулж, индексжүүлсэн даатгалын хамрах хүрээ, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, малчин өрх болон мал бүхий иргэдийг ядууралд өртөхөөс хамгаалах зорилгоор банк санхүүгийн бүтээгдэхүүн үйлчилгээнд хамрагдаж буй малчин өрх, мал бүхий иргэдийн малыг индексжүүлсэн даатгалд хамруулах шаардлагыг холбогдох хуульд тусгах зэрэг болно.

Малын индексжүүлсэн даатгалын тухай хуульд дээрх зохицуулалтуудыг нэмж тусгаснаар малчдын даатгалын хамрагдалтыг нэмэгдүүлж тогтвортой байдал, зудын эрсдэлийн нөлөөллийг бууруулахад чухал ач холбогдолтой. Тухайлбал, нөхөн төлбөрийг урьдчилан олгохтой холбоотой зохицуулалтыг тусгаснаар малчдын амьжиргааны эх үүсвэрт дэмжлэг үзүүлэх, нөгөөтээгүүр үргэлжлэн тохиолдож болзошгүй зудын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх боломж бүрдэнэ гэж үзэж байна.

Хуулийн төслийг боловсруулах явцад салбарын мэргэжлийн оролцогчдын хамарсан хэлэлцүүлгийг 2 удаа, олон нийтийн хэлэлцүүлгийг 1 удаа зохион байгуулж, яамд болон бусад холбогдох байгууллагуудын саналыг авч тусгасан. Энэ хүрээнд:

- **“Эрсдэлд тэсвэртэй Монгол Улс”** олон улсын форум, хэлэлцүүлгийг 2024 оны 08 дугаар сарын 15-ны өдөр зохион байгуулж, Малын индексжүүлсэн даатгал болон гамшгийн эрсдэлийн даатгалын талаар хэлэлцэж, даатгалын салбарын олон улсын болон дотоодын оролцогч байгууллагуудын 100 гаруй төлөөлөлтэй санал солилцсон;
- **“Малын индексжүүлсэн даатгалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хэлэлцүүлэг”**-ийг 09 дүгээр сарын 13-ны өдөр зохион байгуулсан. Тус хэлэлцүүлэгт 7 даатгалын компани болон Монголын даатгалын холбооны 50 гаруй салбарын мэргэжлийн оролцогч, ХХААХҮЯ, ОБЕГ, Санхүүгийн зохицуулах хорооны төлөөлөлтэй санал солилцсон;
- Гамшгийн эрсдэлийн улмаас учирч болзошгүй хохирлыг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор 12 дугаар сарын 09-ний өдөр **“Зудын эрсдэлийг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг өргөжүүлэхэд Малын индексжүүлсэн даатгалын оролцоо”** сэдэвт олон нийтийн хэлэлцүүлэгт 21 аймгийн 287 малчид, аймгуудын Засаг даргын тамгын газрын Хүнс, хөдөө аж ахуйн салбарын асуудал эрхэлсэн төрийн албан хаагчид болон даатгалын компанийн төлөөллүүд оролцож, санал солилцсон болно.

Малын индексжүүлсэн даатгалын тухай хуульд оруулж буй шинэчлэлтийн хүрээнд олон нийтийн хэлэлцүүлэгт оролцсон 181 малчдаас санал асуулга авахад тэдгээрийн 91.7 хувь нь малын хорогдлын босго үзүүлэлтийг уян хатан тогтоохыг дэмжиж, 93.4 хувь нь малын хорогдлын босго үзүүлэлтийг давах нь тодорхой болсон тохиолдолд нөхөн төлбөрийг гэрээний хугацаанд нэг удаа урьдчилан олгохыг дэмжиж, 97.8 хувь нь цаашид малын индексжүүлсэн даатгалд хамрагдах тухай санал өгсөн. Мөн нийт асуулгад оролцсон малчдын 92.8 хувь нь төрөөс малчдад олгож буй дэмжлэг, урамшууллын тодорхой хэсгийг даатгалын хураамжид төлөхийг зөвшөөрөх талаар санал өгсөн болно.

САНГИЙН ЯАМ